

אותה אבקש

712

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמיד, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת ראה, תשפ"ו

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 7:53	Minneapolis, MN - 8:13
Brooklyn, NY - 7:45	Miami, FL - 7:44
Chicago, IL - 7:41	Monsey, NY - 7:47
Houston, Texas - 7:51	Montreal, Quebec - 7:55
Johannesburg, S. Africa - 5:26	Passaic, NJ - 7:47
Lakewood/Deal, NJ - 7:45	Toronto, Ontario - 8:14
London, UK - 8:23	Yerushalayim - 6:55
Los Angeles, CA - 7:30	Zurich, Switzerland - 8:32

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

לא תעשון כן לה' אלקיכם

מכאן למדו איסור מחיקת כתבי הקדש בלא שם ה'

ברמב"ם פ"ו מ"סודה"ת (ה"א) כל המאבד שם מן השמות הקדושים הטהורים וכו' לוקה מן התורה וכו' (ה"ה) שאר הכינויים שמשבחין בהן את הקב"ה כגון חנון ורחום וכו' הרי הן כשאר כתבי הקדש ומותר למוחקן וכו' (ה"ח) כתבי הקדש כולם ופירושיהן וביאוריהן אסור לשורפם או לאבדם ביד והמאבדן ביד מכין אותו מכת מרדות, כמה דברים אמורים בכתבי הקדש שכתבם ישראל בקדושה אבל אפיקורס ישראל שכתב ספר תורה שורפין אותו עם האזכרות שבו וכו' עכ"ל.

והנה משמע ברמב"ם דמחוק בכתבי הקדש בין מחיקה ואיבוד, דמחיקה מותר ואיבוד אסור. וחילוק זה צ"ב. ושו"ר דכ"ב ברמב"ם פרנקל בשם רד"ע. וע' לקמן בשם אחיעזר ח"ג ל"ב לחלק בין מחיקת השם ובין שם מוטל באשפה דחמור טפי לענין גרמא, ולכא"ל דזה כוונת חילוק הרמב"ם לענין כתבי הקדש. וע' לקמן עוד בזה דחמור ר' אליהו אליעזר נקט דבשם ה' אין איסור ביוון, אלא בכתבי הקדש, ומ"מ שפיר יכול לפרש ברמב"ם כפ"י רד"ע.

(ולכא"ה) ה"א דמחיקה אין בו ביוון, אלא רק בשם ה' אסור מה"ת אבל לא בכתבי הקדש שאסור ביוון דוקא. וכן משמע במג"א של"ד בשם ש"ג שכתב דספר בלעז אסור לאבד ומ"מ יש לדון באזכרותיהן לענין שבועה ולענין איסור מחיקה, ומשמע כוונתו לחלק בין איבוד ומחיקה, ויש לדחות דכוונתו כעין דברי התשב"ץ דמספקא ליה במחיקה לצורך אי אסור).

אכן בתשב"ץ וחינוך לא נקטו כן. ונראה טעמם דהרי גם בתורה דרשינן מדכתיב ואבדתם את שמם לא תעשון כן, ומשמע ילפינן מחיקה, אלמא דאין מקום לחלק. וע' שעה"צ של"ד כ"ז שכתב "וגם לענין מחיקה הא מוכח בדף קט"ו דאסור לאבדן ביד לכו"ע, וי"ל דוקא הכתב כולו ותדע דהא קי"ל דחוק ממשבעה שמות נמחקין". ולדבריהם מה שהתיר הרמב"ם הוא רק לצורך.

וע' באחיעזר ח"ג ל"ב דן לענין עיתון שיש בו שם ה'. ודן מתחילה משום מחיקת שם בלע"ז אך בסוף כתב דבר"ה י"ח חששו שהשם מוטל באשפה וכתב דזה חמור ממחיקה ואסור אפילו בשם לע"ז ואפילו בגרמא.

(ולכא"ה) כוונת אחיעזר משום מ"ע את ה"א תירא, וע' מג"ח ס"ט ב' בקומץ המנחה דכמו שכתב הרמב"ם פ"ב מ"ב שבועות ה"א במוציא ש"ש לבטלה עובר על עשה דכתיב ליראה את השם הנכבד והנורא, ה"ה במטילו בכתב כביוון. וע' קיצור שו"ע ר"ג, ומהר"ם שיק יו"ד רס"ח דכמו דביוון ת"ח בכלל זה כמו"כ ביוון ה', וא"כ ה"ה ביוון לשמו, והקיצור איירי באמירת ה' ולכא"ה ה"ה ביוון שם הנכתב, וע' קסת הסופר י"א י'. ומשום מ"ע ז' אין נ"מ בין מעשה לגרמא וכן א"צ דוקא שם בלשה"ק דלא כתיב בקרא דין שם דוקא.

אכן בקומץ מנחה ס"ט כתב דגם המוחק את השם עובר על עשה ז', וקצ"ב א"כ אמאי גרמא מותר.

בין הזמנים בישיבה

מזן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל כאב את המציאות שיש בני ישיבה שהנהגתם מראה כאילו ניתנה הברירה בימי בין הזמנים לקחת חופשה מלימוד התורה הקדושה.

מתוך דאגה לשינוי התופעה התאמץ לסייע לישיבות בין הזמנים, ובפרט דאג לחיזוק הלימוד בישיבה עצמה, בה נשארים בביה"ז של חודש אב רבים מבני הישיבה, בני חו"ל. מרן זיס פעולות ומבצעים כדי לעודדם לשקוד על תלמודם.

הייתה תקופה בה הישיבה העמידה אוטובוסים, וכל בחור שלמד בישיבה בביה"ז בסדר א' יכול היה לנסוע לים בשעות אחה"צ ללא תשלום.

פעם אמרו לרבינו שאם הישיבה תיתן בבין הזמנים ארוחות צהרים טובות במיוחד, יגרם הדבר שיותר בחורים ישראו ללמוד בין כתלי הישיבה. למרות שבאותה תקופה כבר החל מצבה הכלכלי של הישיבה להיות קשה, קיבל זאת מרן רה"י והנהיג שבימי ביה"ז יוגש אוכל משובח יותר מהרגיל,

העיקר שיתרבו ספסלי בית המדרש.

אחד הרבנים הביע פליאה באוני רבינו על גישה זו שלא היתה מקובלת בעבר בישיבות, לעודד לימוד על ידי "מבצעים", בתשובה, סיפר לו מרן

בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת (יהא)

מעלת הנכבדות מחייבת את האדם בהנהגה שונה מאדם שאינו נכבד. לכן מצוין חיובים שונים בתורה לפי מעלת הנכבדות של האדם. כהא דאיתא בגמ' (ב"מ סא:) תדב"ר ישמעאל אמר הקב"ה אלמלא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה שאין מטמאין בשרצים, דיי. ופירש"י: שהם מעולים ונאים ואינם נמאסים בשקצים הללו, להכי כתב לשון עילוי, שמעלה גדולה היא אצלם. והיינו, דווקא בני' נאסרו בכך לפי מעלתם, אך לאומות העולם אין השרצים מזיקים, וכמו שאוכל שנסרח מזיק לאדם ולא לבע"ח.

ומפני כך נאסרו הכהנים להיטמא למתים ובדינים נוספים, כיוון שנכבדים הם משאר בני', וכמש"כ הספרות "ראוי לאיש כזה לנהוג בנשיאות כי היכי דלשתמען מליה, ואין ראוי שיחלל הכנתו אל מקדש וקדשיו כדי לכבד המתים וכו', אמנם לקרובים היתר לטמא כי כבודם הוא כבודו".

למדנו ששורש חילוקי החיובים בין איש לרעהו תלוי במידת הנכבדות, ולכן נאסרו בני' באיסור קרחה למת, שנאמר "בנים אתם לה' אלקיכם, לא תתגודדו ולא תשימו קרחה", והיינו, "בנים אתם" - נכבדים אתם, ומשום כך לא תשימו קרחה. אך טומאת מת אינה סותרת את נכבדותם לפי מעלתם, לכן לא נאסרו בה. משא"כ הכהנים, שהם נכבדים משאר ישראל, נאסרו בטומאת מת מלבד קרוביהם, וכה"ג לרוב מעלות, שנאמר עליו "הגדול מאחיו", נאסר גם בטומאת קרובים.

ומה הדרך להגיע למעלת הנכבדות? "כן זומא אומר: איזהו מכובד? המכבד את הבריות" (אבות דא). לא אמר כן זומא מי שהוא צדיק גדול או גדול בתורה וכיו"ב, אלא "המכבד את הבריות". הדרך להגיע לנכבדות היא דווקא ע"י שמכבד את הבריות. וכמש"א "למה נקרא שמו מלך הכבוד, שהוא חולק כבוד ליראיו" (שמ"ר ח,א).

מזן רה"י שה"ת הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל

דברי הימים

דברי הויתנו

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד

מתוך דברים שנאמרו בקעמפ לתמידי הישיבה הקד' - קיץ תשע"ז

בראשונה אנחנו צריכים להיעשות אחים, ואח"כ לשבת יחדיו ולראות שיהיה טוב ונעים הישיבה יחד.

נאמר בפרשת השבוע שמור ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוך למען ייטב לך ולבניך אחריו עד עולם כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלקיך (יב, כח).

וברש"י פירש: "הטוב" - בעיני השמים. "והישר" - בעיני אדם.

עוד כתוב: שמור תשמרון את מצות ה' אלקיכם ועדתיו וחקיו אשר צוה ועשית הישר והטוב בעיני ה' למען ייטב לך ובאת וירשת את הארץ הטבה אשר נשבע ה' לאבותיך (דברים ו, יז-יח). וברש"י פירש: "הישר והטוב" - זו פשרה לפנים משורת הדין.

וברמב"ן כתב: והכוונה בזה כי תעשה הישר והטוב, כי בתחילה אמר שתשמור חוקותיו ועדותיו אשר ציוך, ועתה יאמר גם באשר לא ציוך, תן דעתך לעשות הטוב והישר בעיניו כי הוא אוהב הטוב והישר. וזה ענין גדול, לפי שאי אפשר לזכור בתורה כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו וכל משאו ומתנו ותקוני הישוב והמדינות כולם. חזר לומר בדרך כלל שיעשה הישר והטוב בכל דבר עד שיכנס בזה הפשרה ולפנים משורת הדין, וכו' ואפילו מה שאמרו פרקו נאה ודיבורו בנחת וכו' עד שיקרא בכל ענין תם וישר.

ואיתא בגמ' (ב"מ ל:) אמר ר' יוחנן לא חרבה ירושלים אלא על שדנו בה דין תורה, אלא דיני דמגזיתא לדיינו? אלא אימא שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא עבדו לפנים משורת הדין.

ועוד כתוב: בנים אתם לה' אלוהיכם לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת. וברש"י פירש: לפי שאתם בניו של מקום, ואתם ראויין להיות נאים ולא גדודים ומקורחים.

ובדעת זקנים כתב: בנים אתם לה' אלהיכם. ולכן אם מת אביכם הבשר ודם לא תתגודדו, שהרי אינכם יתומים בכך כי יש לכם אב שהוא חי וקיים יתברך וית' שמו, אבל העכו"ם כשמת אביו יש לו להתגודד שאין לו עוד אב כי אם עצו ואבנו שאין בם מועיל כדכתיב אומרים לעץ אבי אתה ולאבן את ילדתנו.

ומה כוונה להיות נאים? אין הכוונה רק נאים בגופם כראוי לבניו של מקום, אלא יש גם חיוב מפני שאנו בניו של מקום להיות נאים במעשינו ובמדותינו להידמות לאביו שבשמים.

וכן כתוב (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלוהיך שואל מעמך, כי אם ליראה את ה' אלוהיך, ללכת בכל דרכיו ולאבה אתה ולעבוד את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך.

ומהו ללכת בכל דרכיו?

נאמר (שם יא, כב): כי אם שמר תשמרון את כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוה אתכם לעשותה לאהבה את ה' אלקיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו. ופירש רש"י: ללכת בכל דרכיו- הוא רחום ואתה תהא רחום, הוא גומל חסדים ואתה גומל חסדים. ולדבקה בו- אפשר לומר כן, והלא אש אוכלה הוא, אלא הדבק בתלמידים ובחכמים, ומעלה אני עליך כאילו נדבקת בו.

חובה עלינו ללכת בדרכי ה' ולדבוק במידותיו.

וכן פירש"י עהפ"ס (שם יג, ה) אחרי ה' אלוהיכם תלכו ואותו תיראו ואת מצותיו תשמרו ובקולו תשמעו ואותו תעבדו ובו תדבקון. ופירש"י: בו תדבקון" - הדבק בדרכיו גמול חסדים קבור מתים בקר חולים כמו שעשה הקב"ה (סוטה יד).

וכן בקדושים תהיו, למה? כי אני ה' אלקיכם. וברמב"ן בת"כ פירש: כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים.

וכן איתא בגמ' ביומא (פא, א): היכי דמי קידוש ה', אביי אמר כדתניא ואהבת את ה' אלהיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש ת"ח ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה, או להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמדו תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר.

ובילקוט שמעוני (דברים תצ"א): בנים אתם לה' אלקיכם - ר' יהודה אומר בנים אתם לה' אלקיכם - בזמן שאתם נוהגין מנהג בנים. ר' מאיר אומר בין כך ובין כך קרוין בנים, שנאמר: בנים סכלים המה, ואומר: בנים לא אמוון בם. ואומר: זרע מרעים בנים משחיתים. ואומר: והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל-י, מאי ואומר וכו', תלמוד לומר: בנים לא אמוון בם וכו', תלמוד לומר: במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל-י.

וכן איתא בגמ' (ב"ב י): שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע אם אלקיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם, א"ל כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם, א"ל [אדרבה] זו שמחייבתם לגיהנם, אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא כועס עליו, ואתם קרוין עבדים שנאמר כי לי בני ישראל עבדים, אמר לו ר"ע אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא דורון משגר לו ואנן קרוין בנים דכתיב בנים אתם לה' אלקיכם.

ויש עוד דרגא, איתא בגמ' ב"מ פג. רבה בר בר חנן תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא, שקל לגלימיהו, אתו אמרו לרב אמר ליה הב להו גלימיהו אמר ליה דינא הכי אמר ליה אין למען תלך בדרך טובים, יהיב להו גלימיהו אמרו ליה עניי אנן וטרחין כולה יומא וכפינן ולית לן מידי אמר ליה זיל הב אגריהו א"ל דינא הכי אמר ליה אין וארחות צדיקים תשמור.

וכבר אמר ראש הישיבה זצ"ל שיישיבת מיר היא משפחה, משפחת מיר. ועוד יותר, התלמידים נקראים בנים, וע"כ זה מחייב הנהגה אחרת כראוי, שיוכלו לומר ראו פלוני שלמד תורה ביישיבת "מיר" כמה נאים דרכיו, ואשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה וכו'.

צריכים אנו להידבק במידותיו של הקב"ה, במידות טובות ובגמילות חסדים, כך נרגיש בע"ה אחים, וממילא גם ל"הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד".

When Actions Become Character

Harav Hagaon Yehuda Wagshal Shlita

In a teshuvah in Igros Moshe on the topic of tza'ar ba'alei chaim, Rav Moshe Feinstein discusses when one is permitted to kill an animal or insect that is causing him distress. After delineating the halachic parameters, Rav Moshe expresses an idea that, he says, he did not find in any of the Rishonim or Acharonim. He writes that even when it is permitted to kill a bothersome insect or animal, one should avoid killing it with his own hands. Rather, it is preferable to set a trap and allow the animal to die there.

Rav Moshe bases this ruling on an insight of the Ohr HaChaim HaKadosh in this week's parshah, regarding the concept of an ir hanidachas, a city whose inhabitants were enticed into worshipping avodah zarah. The Torah commands that the entire city be annihilated and all its contents burned.

After stating this halachah, the Torah says: וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֶךָ – Hashem will grant you compassion and show compassion toward you.

The Ohr HaChaim asks: What is the significance of this promise following the mitzvah of ir hanidachas?

He explains that the physical act of killing all the inhabitants is inherently an act of cruelty, even though destroying the city is a mitzvah and in accordance with the will of the Torah – and since דרכיה דרכי נועם, whatever the Torah commands is automatically good and proper. When a person performs an act of cruelty, even for the noblest of reasons, there is a concern that the middah of achzariyus will become ingrained within him.

Therefore, there was a danger that those carrying out the mitzvah of ir hanidachas would be negatively affected by their own behavior, and act cruelly in other arenas as well.

HaKadosh Baruch Hu says, therefore, "Do not worry. I will grant you a special gift of rachamim that will counteract and uproot the tendency toward cruelty that might otherwise develop as a result of carrying out this mitzvah."

The Ohr HaChaim relates that he spoke to the Arab executioners who carried out the king's death sentences, and he heard from them that initially, they were uncomfortable killing people. Over time, however, they began to do their work with great enthusiasm. The middah of cruelty became so deeply ingrained in them that they started to actually enjoy killing.

That same danger existed, chas v'shalom, for those fulfilling the mitzvah of ir hanidachas. Therefore, the Torah promises that Hashem will grant them compassion.

The Ohr HaChaim adds that once Hashem grants a person the middah of rachamim, then He Himself can have rachmanus on that person: וְרַחֲמֶךָ. HaKadosh Baruch Hu can show mercy only to those whose own nature is compassionate.

Cruelty is not merely a negative character trait; it also prevents a person from receiving Hashem's compassion, since Hashem shows mercy only to those who are rachamanim.

Accordingly, Hashem promises, "I will grant you the trait of compassion, so that the middah of achzariyus that might result from carrying out the mitzvah of ir hanidachas will not take hold within you, so that I can have compassion on you as well."

Rav Moshe applies this same principle to killing an insect or animal. Even when there is no prohibition of tzaar baalei chaim because the animal is causing harm or distress, killing it with one's own hands could cultivate a tendency toward cruelty. Therefore, he writes, it is preferable to trap the animal rather than kill it directly.

OUTER ACTIONS, INNER REALITY

This idea reflects the famous principle of the Mesillas Yesharim: התנועה החיצונית מעוררת הפנימית – an outer action awakens the inner self. The Mesillas Yesharim discusses this principle in the context of zerizus, doing mitzvos with cheishek and alacrity. He explains that the ability to do a mitzvah with zerizus comes from an inner desire and drive to do the right thing. Someone who lacks this motivation will tend to procrastinate, and the middah of zerizus will be absent.

But what should a person do if he lacks that inner desire?

The Mesillas Yesharim offers an eitzah: Go through the motions of acting with zerizus, as if you have cheishek. Then, the external, physical action will awaken your pnimiyus and the middah of zerizus will take root in your heart.

The reverse is equally true. A person may possess genuine inner enthusiasm and motivation, but if he habitually procrastinates and performs mitzvos slowly and lethargically,

his inner enthusiasm will eventually extinguish.

Rav Moshe Feinstein discusses this idea in Darash Moshe on Parshas Mattos as well.

Following the war against Midian that Klal Yisrael fought because of the aveirah that Midian caused Klal Yisrael to commit, the Torah states: וַיָּבִיאוּ אֵל מֹשֶׁה — they brought all the spoils of war to Moshe. Why does the Torah emphasize that they brought all the spoils?

Rashi comments: מגיד שהיו כשרים וצדיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בבזה שלא ברשות.

In times of war, soldiers often help themselves to some of the spoils they find. Here, however, the Torah emphasizes the righteousness of Klal Yisrael's army: They brought everything to Moshe Rabbeinu, and did not violate the prohibition of taking from the spoils, which were to be distributed according to Hashem's instructions.

Rav Moshe asks: Isn't it obvious that they didn't steal? This was a milchemes mitzvah, and only tzaddikim fought in such a war. The Torah says, מִי הָאִישׁ הַיָּרֵא וְנָדָה הַלֵּבב יָלֶךְ וַיֵּשֶׁב. Chazal explain that this refers to someone who is afraid because of even a minor aveirah he committed. Such a person returns from the battlefield and may not participate in the war. Only those who are righteous and free even of an aveirah kalah go out to fight. Clearly, such people would not violate the prohibition of taking from the spoils!

Rav Moshe answers that before they went to war they were indeed tzaddikim. But war involves killing. It involves taking spoils, which is permitted during wartime. Nevertheless, the very act of taking another person's possessions could dull a person's sensitivity to gezeilah.

Before the war they were great tzaddikim. But the Torah had to inform us that even after the war, after having performed acts of war, they still remained righteous; neither the killing nor the taking of spoils had a negative impact on them. They managed to remain spiritually pure, with their good middos intact, and brought everything to Moshe Rabbeinu.

THE INNER SPARK

While the Mesillas Yesharim teaches that a person's external actions awaken his inner character, whether positively or negatively, an important caveat must be noted.

Based on this principle, we understand that if a person spends most of his day engaged in positive actions — learning Torah, performing mitzvos, and doing chessed — his inner self should be refined and purified as well, even if he has not yet fully reached that level internally. And that is indeed what happens, for the most part.

Sometimes, however, we encounter a person whose days are filled with positive external actions, yet his inner character does not reflect his outer behavior. At times, his true pnimiyus emerges, revealing an inner world that is at odds with his outer behavior.

If external actions awaken the inner self, how can a person's good deeds fail to produce a corresponding positive inner core?

The answer can be understood through the following analogy. If you have a tiny glowing ember and you fan it, it will burst into flame. But if all you have is a piece of wood, then you can fan it all day and nothing will happen. There's no spark.

When the Mesillas Yesharim says that external actions awaken the inner self, he is referring to a person who already possesses an inner spark. It may not yet be burning brightly, or affecting him as it should, but it is there. Such a person's external actions function like a fan, igniting that spark until it becomes a blazing fire.

If, however, a person performs external actions mechanically, without even a minimal inner desire for genuine growth, then there is little for those actions to ignite. Like a fan blowing on wood without a glowing ember, the external actions alone will not produce an inner transformation.

So yes, we do have to place great emphasis on our external actions, even if our pnimiyus is not fully holding there. The external actions are extremely important — but they cannot come at the expense of developing at least the spark of pnimiyus.

We must reconnect with that spark within ourselves, and then our external actions will be able to awaken and strengthen that inner reality.

This week's
Bishvilei Haparsha
is sponsored by:

